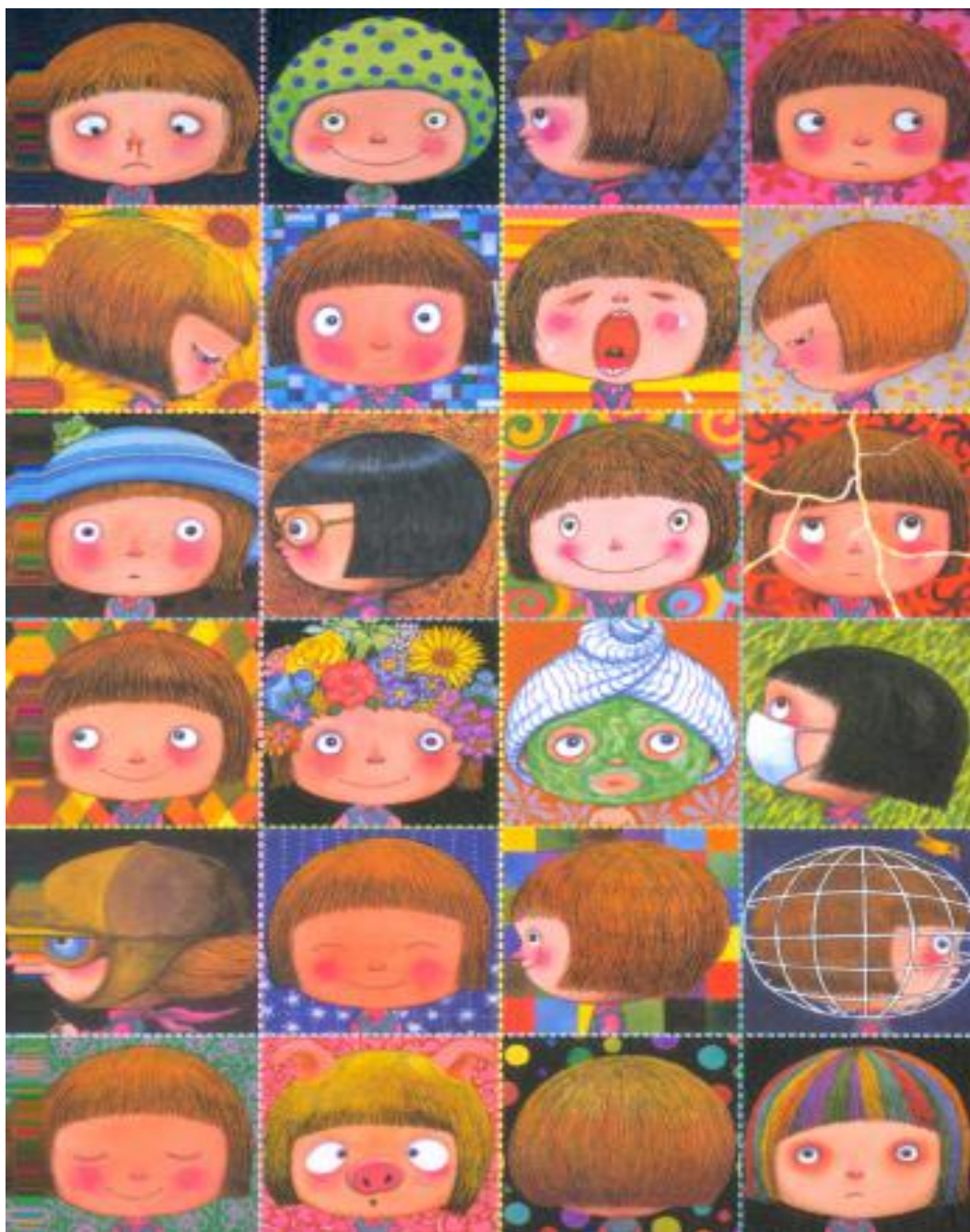

Taller Multidisciplinar: Coneixement de sí mateix i autonomia personal

Professora: Dolo Molina

mogalma@uv.es

Despatx: 2.012

Tutories:

Dimarts: de 11:30 a 13:30

Dijous: de 11:30 a 13:30

Un taller és un taller, però... què és un taller... experimentem, inventem el taller que desitgem fer

"No creo que se pueda mejorar nada en el mundo externo sin haber hecho antes nuestra parte dentro de nosotros mismos"
(Etty Hillesum)

Loris Malaguzzi, a una de les entrevistes que li feren, parla de la introducció dels *tallers* a les escoles infantils. I defineix el TALLER com un lloc impertinent. Per què un lloc impertinent? Què vol dir amb açò? Acudís al DRAE¹ per veure el significat d'aquesta paraula i descobrís:

- 1) que no ve al cas, o que molesta de paraula o de obra
- 2) excessivament susceptible, que mostra desgrat per tot i demana o fa coses que estan fóra de propòsit.

I ara sí, ho entenc. Efectivament, el "taller" ha sigut, i pot ser, un lloc impertinent a l'escola. El "taller" suposa una intrusió subversiva i una gran complicació per una pràctica de l'ensenyança centrada i focalitzada en allò discursiu i en la transmissió de continguts. Un ensenyament molt orientat cap allò cognitiu (el cap). Per això el taller no fa bons lligams amb aquesta pràctica, no troba complicitat en ella. El taller desborda eixa manera de fer que tanca i redueix, eixa pràctica que tendeix a la repetició i d'alguna manera també, a la restricció. El taller suposa, davant d'això, "una alegria alliberadora". Ofereix, ens senyala Malaguzzi:

- a) una rica varietat de possibilitats creatives i relacionals entre els llenguatges i les intel·ligències no verbals de les criatures
- b) la presència a l'aula i a l'acció educativa de mares i pares, i d'altres adults que poden acompanyar a la mestra o al mestre

El TALLER, a les aules d'educació infantil, ha anat modificant la forma d'estar amb les criatures. Ens ha ajudat a acceptar, explica Loris Malaguzzi (2011:92), *"que las niñas y los niños necesitan caminar por muchas calles para encontrar sentido de lo visual, de lo sensible, de la lógica y de la imaginación, de los sentimientos y de la emoción"*. En aquest sentit, els tallers són llocs on les criatures poden:

- buscar i assajar nous llenguatges en un ambient segur, tranquil, bo
- experimentar amb materials, instruments, tècniques
- explorar, trobar, intercanviar descobriments

---

¹ DRAE: Diccionario de la Real Academia Española

Com a mestres, a més a més, els tallers ens possibiliten investigar: les formes plàstiques, les transicions de les paraules al signe i del signe a les paraules, les diferències simbòliques i expressives, els objectius narratius i expressius, ...

1. El taller com a lloc d'experiència: un aprendre de sí i en relació

“Los niños que conozco son como todos los niños, pero son “cada uno”. [...] Los niños que conozco aún saben inventar un juego a partir de una tela, de un palo, o de una naranja. [...] Los niños que conozco son de todos los colores.[...] Los niños que conozco curiosean lo que les pasa cerca, como hacen los niños de todo el mundo. Los niños que conozco vienen a la escuela con los ojos brillantes, con las ansias abiertas, con las ganas en ristre. [...] Y qué cosas... a mí me gusta verlos, escuchar lo que dicen y acompañarles a ratos las crecidas”
Mª Carmen Diaz (2009:8)

Aquí, indagarem en les possibilitats d'exploració que obri el taller com a proposta educativa i didàctica. I ho farem agafant dos fils. El primer, suposa aproximar-nos a l'àrea de *coneixement de sí i autonomia personal* a partir d'una exploració personal. Explorar aquest àmbit d'experiència donant-li un sentit propi, encarnat. Per això, l'exploració està lligada a l'experiència del propi cós com a lloc que habitem i des del que entrem en relació amb altres i amb el món. El segon fil, tracta de obrir les qüestions més bàsiques: de quina manera i en quin sentit la presència dels “tallers” interpel·len la pràctica d'ensenyança, interroguen els processos d'aprenentatge i, la necessitat de cultivar i treballar la creativitat. Tractarem així, en aquest mòdul, d'apropar-nos a la tasca educativa en tant que experiència reflexiva i creativa. Una tasca que ens demana contínuament obrir la disposició a la relació i a la pregunta per allò adequat.

Per començar a treballar podem recórrer aquest camí:

- a) La infància i la relació amb les criatures
- b) Fer lloc a l'experiència en la formació inicial
- c) Aprendre de cós sencer

Tallers per a l'exploració:

- El cós que sent: loga
- El cós que expressa: Dansa
- El cós que acull: Fotografia
- El cós que crea: Costura

Referències bibliogràfiques:

- Contreras, José (2011): "El lugar de la experiencia" en *Cuadernos de Pedagogía*, nº 417, p. 60-64
- Dahlberg, Gunilla; Moss, Peter; Pence, Alan (2005): "Construir la primera infancia: ¿qué creemos que es?", en Dahlberg, Gunilla; Moss, Peter; Pence, Alan: *Más allá de la calidad en educación infantil*. Ed. Graò. Barcelona
- Zavalloni, Gianfranco (2011): "Aprender de la experiencia", "Perder tiempo es ganar tiempo", "Cómo me gustaría la escuela", en Zavalloni, Gianfranco: *La pedagogía del caracol. Por una escuela lenta y no violenta*. Ed. Graò. Barcelona

2. Exemples de Tallers a l'Educació Infantil: de la recopilació al estudi

"Priorizar la creatividad en la educación va más allá de romper una rutina; crear es poner en acto, es decir, desarrollar nuestra esencia más interna, lo que somos, y todo el potencial humano que poseemos y que necesitamos poderlo llevar a cabo [...] Ser creativo significa saber aprender a cambiar, transformar lo sabido, arriesgar hacia lo desconocido, lo imprevisible. Perderse a veces en el caos y entrar en la aventura"
(Maestra Assumpta, citada por Jordana de Castro, 2013:160)

Aquí, tractarem d'elaborar principis, instruments i criteris d'anàlisi i avaluació que ens ajuden a estudiar, a indagar, en les propostes de tallers i projectes que estan desenvolupant-se a les aules. Això suposa, un treball actiu de recerca, recopilació i exposició de propostes que altres ja han dissenyat i posen en pràctica. Es tracta, per un costat, de recopilar exemples de tallers i projectes dissenyats per portar a l'aula. Exemples que podem recuperar de l'observació realitzada en el període de les Pràctiques II; o que busquem als blogs de les escoles; o... Per altre costat, es tracta d'identificar i nombrar aspectes, activitats i recursos presents en aquestes propostes que relacionem amb l'experiència humana i social de l'àrea Coneixement de sí i autonomia personal.

Per començar a treballar podem recórrer aquest camí:

- a) Identificació d'aspectes, activitats i recursos que poden treballar-se en un taller o projecte
- b) Elaboració de principis, instruments i criteris d'anàlisi i avaluació
- c) Estudi en profunditat d'exemples de tallers o projectes

Referències bibliogràfiques:

- Decret 37/2008 sobre el currículum del Primer Cicle d'Educació Infantil
- Decret 38/2008 sobre el currículum del Segon Cicle d'Educació Infantil
- Ordre del 24 de juny de 2008 sobre l'avaluació en la Etapa de Educació Infantil
- Díaz, Mª Carmen (2010): "Lo que tiene el cuerpo de repetido" en materiales para Educación Infantil. Ed. Wolters Kluwer
- Paley, Vivian (2006): *El Trabajo de los niños. La importancia del juego imaginativo*. Ed. Amorrortu. Buenos Aires

3. Inventariar, crear, proposar: dissenyar tallers

"El filósofo, el sabio, el artista, son mediadores de una especie colindante con la del maestro porque transmiten algo, verdad, ciencia, belleza; mas no en forma personal (...) Ellos median entre la razón, la verdad, el bien, la belleza y la humana vida [...] Mas la mediación ejercida por el maestro tiene una última especificación que se refiere al ser –al ser de lo viviente–"
Maria Zambrano (2007:113)

Després d'haver vivenciat i experimentat, en els tallers desenvolupats a la primera part del programa, algunes de les dimensions vinculades a l'àmbit d'experiència de coneixement de sí i autonomia personal. Després d'accedir, estudiar, analitzar i reflexionar amb deteniment i criteris, algunes de les propostes ja dissenyades que se desenvolupen en les aules d'educació infantil... Aquesta part del programa la dediquem a dissenyar alguna proposta pròpia i original que podríem treballar amb les criatures en un futur. Per on començar? Què és necessari tindre en consideració en el disseny d'un taller o projecte? Com organitzar la informació?...

Per començar a treballar podem recórrer aquest camí:

- a) Identificar quelcom aspecte, dimensió, inquietud que volem treballar amb les criatures
- b) Recopilar informació al voltant d'ella per anar concretant un lloc que ens ajudi a fer-la presenta a l'aula
- c) Organitzar la informació i els recursos per dissenyar el taller

Referencias bibliográficas:

- Hoyuelos, Alfredo: "Los tiempos de la infancia"

- Monogràfic (2014): “Infantil: en cuerpo i alma”. *Cuadernos de Pedagogía*, nº 443

EL SENTIT I L'ORGANITZACIÓ DEL TREBALL A CLASSE²

Les activitats a realitzar per desenvolupar el programa s'orienten per aquesta idea bàsica: “la formació inicial de les mestres i els mestres d'Educació Infantil ha de facilitar el desenvolupament dels recursos intel·lectuals i pràctics que ajuden a prendre decisions responsables en la seva activitat professional”. Es considera que una mestra o un mestre ha de prendre decisions basades en el seu propi criteri (no segons diuen els apunts, o un manual, o una norma) i també ha de disposar de recursos pràctics, es a dir, saber com fer les tasques fonamentals del seu ofici. Per respondre a aquesta idea bàsica, l'organització de tota l'assignatura està pensada per afavorir el desenvolupament del pensament propi de cada estudiant i l'adquisició de recursos pràctics per al desenvolupament professional.

Què us oferís?

- FONTS D'INFORMACIÓ VARIADES, en allò que respecta a la seva autoria com al seu enfoc o format de presentació. Algunes fonts són elaboracions teòriques, altres recursos pràctics, altres relats d'experiències educatives. Són tots ells **textos amb els que aprendre**, amb els que dialogar perquè més que respostes el que van a plantejar-nos són preguntes o van a obrir-nos interrogants... i sobretot ens obrin possibilitats...
- ACTIVITATS I TASQUES que pretenen connectar les elaboracions teòriques amb els recursos pràctics, així com connectar el coneixement elaborat disponible amb la teva experiència
- DIVERSITAT D'ACTIVITATS que requereixen una varietat de formes de realització (de manera individual o en grup); l'ús de diferents suports (com lectura, escriptura, diàleg); i la posada en acció de diferents capacitats (comprensió, expressió, comunicació...) i diferents habilitats (buscar, organitzar, proposar,...)

Què us vaig a demanar?

- IMPLICACIÓ I PARTICIPACIÓ ACTIVA, a través de la lectura, l'escriptura i la reflexió. No hi ha lloc per a la passivitat, la repetició o la còpia. L'aula és un espai per aprendre amb l'ajuda de la professora i les companyes i companys, per això

---

² La importància i el valor d'incloure aquest punt al programa me l'han suggerit Nieves Blanco i Eduardo Sierra (professora i professor al Dpt. DOE de la Universitat de Màlaga). És important que com a professores o professors clarifiquem no sols el contingut sinó també com entenem el procés de formació i com ens col·loquem davant d'ell. Junt a aquesta suggerència ha estat també sempre el seu exemple i el material amb el que treballen.

cal la presència i l'aportació que cadascuna y cadascú fa llegint, pensant, parlant, fent-se preguntes i propostes... Les oportunitats d'aprendre depenen d'allò que rebem a l'aula però també, d'allò que aportem a ella. El temps de classe és un temps de treball que exigeix implicació i preparació prèvia³.

- RESPONSABILITAT, doncs el treball en grup exigeix que cadascú faci la seva part i s'implique en el desenvolupament comú del treball, et comprometa amb les tasques assumides o assignades i amb els acords establerts.
- GENEROSITAT per contribuir a l'aprenentatge de les i els demés oferint les teves idees, plantejant dubtes, ... i acollint les idees dels i les altres, també, escoltant per entendre i dialogant per comprendre.

L'organització del treball s'articula al voltant de dues tasques individuals i una grupal

Tasques individuals:

- a) Lectura i comentari del llibre de Vivian Gussin Paley (2006): *La niña del lápiz marrón*. Ed. Amorrortu. Buenos Aires-Argentina. O Lectura i comentari del llibre de Max van Manen (2010): *El tono de la enseñanza*. Ed. Paidós. Barcelona (té un valor del 20% de la nota final)
- b) Assaig on s'elabora un sentit propi del recorregut de l'assignatura i en el que reflexes la comprensió sobre la matèria a partir de la lectura i anàlisi de textos, de les activitats a classe, de la visualització de pel·lícules,... (té un valor del 45% de la nota final)

Tasca en grup:

- c) Disseny d'algun instrument per a l'observació i la documentació pedagògica (té un valor del 35% de la nota final)

---

³ Vull recordar també que per donar suport a allò que passa a l'aula tenim l'espai de les tutories ; aquestes poden ser individuals i grupals.

AVALUACIÓ I CRITERIS GENERALS D' AVALUACIÓ

Per a l'avaluació de cada estudiant, la professora disposa dels següents materials: assaig, comentari de lectura i disseny d'instrument d'observació. Tots els treballs s'entregaran en forma impresa i en format pdf. La **qualificació** recollirà el resultat final d'una ponderació de les distintes tasques a realitzar:

- Assaig: 45%
- Comentari llibre: 20%
- Disseny instrument d'observació: 35%

NOTA: Els treballs copiats impliquen automàticament el suspès.

Vaig a valorar la teva comprensió de la realitat educativa (a partir dels temes que anem abordant al llarg del quadrimestre): a) comprensió dels textos treballats; b) capacitat per a reflexionar sobre la realitat i sobre les idees plantejades als textos i a les experiències relatades de mestres; c) la capacitat per a relacionar idees i temes; d) la correcció sintàctica i ortogràfica a l'hora d'expressar les teves idees.

Els **criteris de valoració** es centren, doncs, en la comprensió de les idees i l'expressió de les mateixes.

- Comprensió de les idees:
  - Rigor i precisió amb que s'utilitzen els conceptes
  - Utilització de materials de referència (en termes qualitius i quantitatius)
  - Grau d'elaboració de les idees
  - Profundització de les argumentacions
- Expressió de les idees:
  - Correcció gramatical
  - Exposició clara i ordenada
  - Organització del text seqüencial i lògica

Si algú no assisteix a classe de manera regular i no ha realitzat els treballs proposats a l'avaluació, ha de posar-se en contacte amb la professora doncs no és suficient amb fer un examen. Aquest contacte ha de fer-se abans del 21 de febrer perquè no val presentar-se a l'examen sense més.

ORIENTACIONS PER A L'ELABORACIÓ DE TREBALLS

TREBALL INDIVIDUAL: LECTURA I COMENTARI DE LLIBRE

Has comprovat, al llegir el llibre, que el treball no pot ser un resum de contingut ni un intent d'exposar idees principals i secundàries, per acabar el text amb un breu comentari personal. No hi pot ser això, perquè no és la invitació que fa el llibre..., veritat? Aleshores, què has de fer?

Es tracta de que expliques, amb les teves paraules, què ha fet el llibre en tú? Quines preguntes t'ha obert, quins descobriments t'ha ajudat a fer, què has vist en el estar i ser d'aquesta mestra d'infantil que paga la pena recuperar per pensar i aprendre, quina mirada sobre les criatures t'ha obert, quines qualitats veus presents a la relació educativa...

No es tracta de que contestes a totes les preguntes, aquestes sols tracten d'orientar per on podries començar... el camí el fas tú.

Dues opcions de realització:

a) Pots fer un text (màxim 5 fulls). És un text lliure en el que has de saber buscar lligams amb allò que treballem a l'assignatura. El text:

- ha de portar un títol
- ha d'escriure's en Times New Roman 12, amb interlineat de 1'15 o 1'5
- ha de portar encapçalament amb el teu nom i cognom i paginació.

b) Pots fer alguna cosa alternativa a un text. Pot ser que tingues la sensació de que la forma d'expressar les idees està massa vinculada a l'escriptura. Si vols pots arriscar-te amb altra cosa: un collage, la creació d'alguna cosa... El transfons, es a dir, allò que vas a expressar ha d'orientar-se també per eixes preguntes. Si agafes aquesta opció, sí convé que expliques breument en un full què es allò que fas palès amb la creació que presentes.

Criteris d'avaluació

- originalitat
- coherència
- claredat
- reflexivitat

TREBALL INDIVIDUAL: ASSAIG

L'assaig consisteix en l'elaboració d'un escrit que sistematitza allò que has après al donar resposta a les qüestions plantejades en el programa de l'assignatura. L'escrit ha d'elaborar un discurs global i articulat al voltant de les qüestions a les que fa referència, aportant distintes dimensions i establint connexions entre els diferents mòduls. L'assaig requereix:

- a) Buscar el màxim de connexions possibles entre aspectes diferents que aborda el programa de l'assignatura
- b) Explorar qualsevol d'aquests aspectes des de diferents dimensions

Suggerències alhora d'abordar aquest treball

Un treball d'aquestes característiques necessita que comences a fer-lo algunes setmanes abans de la data d'entrega. No suposa, tanmateix, un elevat nombre d'hores o almenys més hores de les que dedicaries, per exemple, a estudiar uns apunts d'altra assignatura; el que passa es que fer un assaig necessita d'un procés dilatat. Perquè elaborar idees pròpies, decidir sobre què vols parlar i què pots dir sobre això necessita d'un temps de germinació que és anterior al moment de ficar-se activament a escriure. Eixe "temps dilatat" et permetrà fer consultes sobre les decisions que vas prenen, els dubtes que van sorgint, les dificultats que vas trobant... de manera que pugui ajudar-te a orientar el treball i arribar a la redacció final amb molta més seguretat i eficàcia. No es tracta doncs d'una diferència en la quantitat sinó en la qualitat de l'ús del temps i en la manera en que cal enfrontar-se a esta tasca.

Convé que no agafes aquesta tasca des de la por o des del "no sé". Cal superar eixa primera percepció i sensació que tens, i t'envaeix, de no saber respondre a aquest treball perquè sempre, i per a tot en la vida, hi ha una primera vegada. Estic a la teva disposició sempre que necessites ajuda.

Alhora d'organitzar i presentar l'escrit hi ha alguns suggeriments que agrairia que tingueres en compte:

1. **Títol.** Tot escrit ha de tenir un títol. Aquest reflexarà la temàtica que vas a abordar o algun aspecte que vols ressaltar de la mateixa. Pots formular el títol amb una pregunta, o una afirmació, o una metàfora..., en qualsevol de les formes és important que siga clar i que siga original.
2. **Propòsit del text.** Es tracta de fer una breu introducció on s'indica almenys els problemes que es van a abordar i la tesis que es vol defensar. Pot

incloure, a més a més, una breu indicació del interès del tema, la connexió amb altres temes...

3. **Plantejament i desenvolupament.** Aquesta part constitueix el còs central del text. En ella es plantejaran les posicions sobre la temàtica a desenvolupar i els arguments en els que busca suport. Tot i que el text no ha de superar els 10 fulls, és convenient establir apartats per organitzar el text, per facilitar el desenvolupament de idees i per facilitar la comprensió per part de qui ho llegeix.
4. **Recapitulació.** Aquí es sintetitzaran les idees centrals que s'han desenvolupat.
5. **Bibliografia.** Recull les referències bibliogràfiques i audiovisuals que has utilitzat en l'elaboració de l'assaig.

Recorda que el que vas a escriure no és un text que busca repetir allò que altres persones pensen, es tracta d'un treball personal. Naturalment tota posició personal està recolzada en les lectures que has fet, per això el treball primer i previ de llegir els textos i fer una síntesi és important i pots anar fent-ho de manera autònoma; però l'assaig suposa donar un pas més. Es tracta d'una anàlisi reflexiva i crítica de les lectures que has fet. De tal manera que allò que escrius, tant en l'estructura com en el contingut, suposa una elaboració unitària i única que té autoria pròpia, la teva. En aquest sentit, cal prestar atenció a la **correcció formal** del text pel que fa als aspectes gramaticals i sintàctics, a l'adequació de l'ús del llenguatge i del sistema de cites⁴.

NORMES DE PRESENTACIÓ

- Encapçalament de pàgina: Nom i cognom. Grup. Identificació del Tema desenvolupat. Paginació
- Extensió màxima 10 fulls
- Lletra Times New Roman amb tamany de lletra 12 i amb interlineat de 1'5

CRITERIS DE VALORACIÓ

Allò que es valora en aquest treball és la **teva comprensió de la realitat educativa** a partir de:

- la comprensió dels textos treballats
- la capacitat per reflexionar sobre la realitat, sobre les idees plantejades als textos i les experiències viscudes o relatades per altres
- la capacitat per relacionar idees i temes

---

⁴ Sempre que es referisques a un autor o una autora l'has de identificar, entre parèntesis, amb nom i cognom i l'any de l'escrit, per exemple: (Nieves Blanco, 2006). Quan a més d'agafar una idea, argument o concepte que exposa l'autor o l'autora, utilitzes una cita textual el seu text, haurà d'afegir el nº de pàgina, per exemple (Nieves Blanco, 2006:4). Tots els llibres, articles, pel·lícules, webs... que utilitzes per elaborar el teu text (hi haja o no cites) has de referenciar-les en l'apartat "Bibliografia".

- la correcció sintàctica i ortogràfica a l'hora d'expressar les teves idees
- l'adequació a l'esquema de presentació que es suggereix
- l'adequació a les normes de presentació del treball

Per altra banda recordar, que qualsevol treball copiat serà automàticament suspès

TREBALL EN GRUP: DISSENYAR UN TALLER

Criteris de valoració d'aquest exercici

Pel que respecta al procés consideraré:

- la implicació
- la continuïtat en el treball
- la capacitat d'iniciativa
- la responsabilitat en les tasques assignades

Pel que respecta al resultat consideraré:

- en quina mesura està complet l'instrument
- la coherència
- l'adequació entre allò que es vol observar i el tipus d'informació que aporta